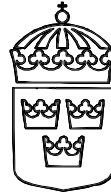

Kommittédirektiv

Samordnad och accelererad policyutveckling
kopplad till den fjärde industriella
revolutionens teknologier

Dir.
2018:85

Beslut vid regeringssammanträde den 16 augusti 2018

Sammanfattning

Sverige och världen står inför flera stora samhällsutmaningar, däribland klimat och miljö, hälsa och digital omställning. Den snabba teknikutvecklingen, ofta kallad den fjärde industriella revolutionen, för med sig innovation inom många sektorer som kan bidra till att på resurseffektiva sätt lösa samhällsutmaningar. Samtidigt ökar kraven på en proaktiv policyutveckling eftersom hinder och oklarheter riskerar att hämma utvecklingen.

Regeringens ambition är att det i hela Sverige ska finnas mycket goda förutsättningar för utveckling av nya och innovativa lösningar samt nya affärsmodeller. För att höja nyttogörandet och bättre ta tillvara potentialen som digitalisering och innovation för med sig inrättar regeringen en kommitté inriktad på tvärsektoriell policyutveckling.

Kommittén ska bistå regeringen i arbetet med att identifiera policyutmaningar, bidra till att minska osäkerheten kring gällande regler och påskynda policyutveckling kopplad till den fjärde industriella revolutionens teknologier inom inledningsvis tillämpningsområdena precisionsmedicin, uppkopplad industri samt uppkopplade och automatiserade fordon, farkoster och system. En referensgrupp, med representanter från Regeringskansliet, myndigheter, regionala aktörer, näringslivet och organisationer med erfarenhet av policyutveckling, ska knytas till kommittén.

Kommittén ska för åren 2019 och 2020, senast den 31 december, lämna en delrapportering av arbetet dittills. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2021.

Bakgrund

Snabb och omfattande teknikutveckling

Förändringstakten i omvärlden är omvittnat hög och utvecklingen inom en rad teknikområden snabb. Digitalisering och automatisering påverkar nära nog alla branscher med nya lösningar, applikationer och tjänster. Utvecklingen av globala värdekedjor påverkar länders och regioners ekonomier och den tekniska utvecklingen innebär möjligheter att ytterligare förstärka de nära samband som finns mellan tjänsteproduktion och tillverkning.

Den fjärde industriella revolutionen bygger vidare på den digitala revolutionen och karaktäriseras bland annat av ständig uppkoppling, mindre och mer kraftfulla sensorer, artificiell intelligens och maskininlärning. Sådana teknologier, i kombination med datorers alltmer kraftfulla beräkningskapacitet, accelererar utvecklingen av tillämpningar inom bland annat precisionsmedicin, blockkedjor, uppkopplade och automatiserade fordon, farkoster och system samt bioteknik. Sammanfattningsvis har den fjärde industriella revolutionens teknologier potential att radikalt förändra samhället och hur människor lever sina liv.

Teknikutvecklingen har också potential att föra med sig lösningar på ett antal globala samhällsutmaningar som klimat och miljö, hälsa och digital transformation. Samtidigt uppstår viktiga frågeställningar som behöver tas om hand. Det kan gälla informations- och cybersäkerhet, nationell säkerhet samt ansvars- och integritetsfrågor, men även andra aspekter som etik, affärs- och ersättningsmodeller och risken för digitala klyftor. Det är en avgörande framtidsfråga att på bästa möjliga sätt ta tillvara de möjligheter som ges med ny teknik och att sådan utveckling sker på ett sätt som gagnar alla medborgare och bidrar till ett inkluderande samhälle.

Utmaningar för arbetet med policyutveckling

Den rådande förändringstakten utmanar också befintliga processer för utveckling av policyer. Policyutveckling förekommer som samlingsbegrepp i olika sammanhang. Med policyutveckling avses i direktivet utvecklingen av policyer, t.ex. regelverk i form av författningar och andra föreskrifter, EU-rätt och internationell rätt och dessas tillämpningar samt riktlinjer, standarder, finansiella styrmedel och processer. Flera aktuella frågor är dessutom sektorsövergripande och berör flera politikområden. Det finns särskilda behov av samverkan och koordinering för en effektiv hantering av hinder och nya förslag, såväl nationellt och regionalt mellan myndigheter, organisationer, lärosäten, institut och företag som på EU-nivå och internationellt.

Den svenska traditionen av samverkan är en fördel när det gäller att belysa frågor ur ett helhetsperspektiv. Sverige har ledande företag i många branscher och generellt sett anammar svenskar ny teknik tidigt samt har tilltro till offentlig sektor och myndigheter. Regeringen har inrättat fem samverkansprogram: Nästa generations resor och transporter, Smarta städer, Cirkulär och biobaserad ekonomi, Life Science samt Uppkopplad industri och nya material. De finns beskrivna i propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50). Såväl inom dessa program som inom ramen för regeringens satsning Testbädd Sverige och på forskningsinstitut fångas policyutvecklande behov upp. Härifrån kommer värdefulla underlag både kring teknikutvecklingens möjligheter och dess konsekvenser. Behoven är ofta både komplexa och tvärssektoriella och i tider av snabb förändring behöver regeringens förmåga stärkas.

Exempel på pågående arbete internationellt och i Sverige

Teknikutvecklingen är global och det förs diskussioner runt policyutveckling bl.a. på EU-nivå. Ett exempel är kommissionens arbetspapper Liability for emerging digital technologies (SWD [2018] 137 final) som bland annat nämner att sakernas internet och automatiserade system, i likhet med andra transformativa teknologier, väcker frågor om ansvar som kräver väl anpassade

legala ramverk. Arbetspappret belyser behovet av ramverk och riktlinjer som främjar innovation och som är förutsägbara.

World Economic Forum (WEF) har tagit initiativ kring policyutveckling för den fjärde industriella revolutionens teknologier genom sitt center i San Francisco, bl.a. i syfte att främja samverkan mellan privat och offentlig sektor. WEF har erbjudit Sverige att delta i det arbetet genom anslutning till centret i San Francisco och medverka i internationella projekt. WEF erbjuder utöver expertis en intressant samverkansmodell samt inte minst ett internationellt forum för diskussion och spridning av resultat. Länder som Japan, Kina och Indien samarbetar redan med WEF. Sammanfattningsvis ökar betydelsen av internationell samverkan, bland annat för att förstå och lära av andra samt skapa förutsättningar för Sverige och svenska företag att påverka policyer såväl i Europa som globalt.

OECD lyfter i rapporten *Going Digital: Policy Review of Sweden* (DSTI/CDEP[2018]4) fram behovet av att förstärka arbetet med policylabb och regulatoriska ”sandlådor” där olika samhällsaktörer ska samverka med syfte att stärka Sveriges möjligheter att nå målet att vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. OECD nämner bland annat att digitaliseringen skapar många nya möjligheter, men också att det krävs integrerade arbetssätt för att snabba på utvecklingen av ramverk och regler. Digitalisering kräver ett multidisciplinärt perspektiv och bland rekommendationerna återfinns mer samarbete, bättre samordning samt ett tydligare mandat för myndigheter att samverka med näringslivet för att stötta framväxten av nya affärsmodeller och innovation.

Transportsektorn är ett exempel på område där det i Sverige pågår arbete med policyutveckling inom nya teknikområden. I mars 2018 presenterade Utredningen om självkörande fordon sitt slutbetänkande *Vägen till självkörande fordon – introduktion* (SOU 2018:16). I betänkandet går utredningen igenom aktuella regelverk. Vidare beskriver utredningen förutsättningar för att börja använda och utveckla automatiserade fordon på väg inom de närmaste åren. Utredningen belyser bland annat den speciella

utmaningen att hantera regelfrågor för ny teknik och nya tillämpningsområden som ännu inte är fullt utvecklade eller i bruk och som väcker behov av nya angreppssätt på policyutveckling.

Avslutningsvis har den offentliga sektorns roll och dess betydelse som aktiv medskapande aktör i innovationsprocesser lyfts inom ramen för de olika samverkansprogrammen och i Nationella innovationsrådet. Det har lett till ett större fokus på den offentliga sektorns förmåga att identifiera behov och föreslå förändringar i regelverk, tillämpningar och organisation. Det har också diskuterats vad som krävs av förvaltningen för att understödja dessa processer, inklusive återkoppling (s.k. feedback loops) mellan aktörer i systemet, regeltillämpare (myndigheter) och regelsättare (myndigheter, regering och riksdag). Inte minst hos regelgivande myndigheter pågår policyutvecklande projekt samt arbete med att följa den tekniska utvecklingen inom respektive område. Behovet av accelererad policyutveckling inom sektorsövergripande områden har identifierats som en viktig parameter för att stärka Sveriges konkurrenskraft och därmed möjliggöra ökade investeringar, export och fler arbetstillfällen.

Uppdraget

En kommitté ska med en tvärsektoriell ansats främja policyutveckling som bidrar till att skapa goda förutsättningar för stärkt konkurrenskraft och ett inkluderande, tryggt, säkert och effektivt nyttjande av nya lösningar, applikationer och tjänster i samhället.

Kommitténs arbete ska stärka regeringens förmåga att hantera komplexa och sektorsövergripande frågeställningar där särskild vikt ska läggas på frågor där rådande policyer eller avsaknad av sådana hindrar eller hämmar innovation. Att verka för ökat samarbete i syfte att påskynda arbetet med policyutveckling inom prioriterade områden är angeläget. Arbete som redan görs för att bidra till innovation ska tas tillvara och hänsyn ska tas till de krav som ställs för att värna Sveriges säkerhet.

Kommitténs arbete ska i huvudsak ta sin utgångspunkt i prioriteringar och resultat från regeringens fem samverkansprogram och den fjärde industriella revolutionens teknologier. Inledningsvis ska den fokusera på sektorsövergripande och policyutveck-

lande initiativ kopplade till tillämpningsområdena precisionsmedicin, uppkopplad industri samt uppkopplade och automatiserade fordon, farkoster och system. Kommitténs arbete avgränsas så att det inte ska omfatta offentlig sektors digitalisering eller skatte- och socialavgiftsfrågor.

Vad kommittén ska göra

Kommittén ska, utifrån sitt syfte att främja policyutveckling, bidra till att skapa goda förutsättningar för innovation och stärkt konkurrenskraft i hela landet genom att:

- göra fördjupade analyser av eventuella hinder i form av lagstiftning eller annan osäkerhet om gällande policyer,
- där det är relevant, kartlägga behov av erforderlig anpassning av regelverk,
- kontinuerligt leverera policyutvecklande förslag till regeringen,
- främja dialog mellan relevanta myndigheter, Regeringskansliet, regionala aktörer, organisationer, lärosäten, institut, idéburen sektor och näringsliv för effektiv samverkan kring policyutveckling,
- samordna sina förslag med andra, men också bygga vidare på pågående, policyutvecklande initiativ som exempelvis finns inom ramen för regeringens samverkansprogram, myndigheters uppdrag och olika test- och demonstrationsmiljöer även kallade testbäddar, samt
- samverka med internationella aktörer såsom EU-organ, OECD, World Economic Forum och deras center för policyutveckling samt andra länder som exempelvis de med vilka Sverige har innovationspartnerskap.

Kommitténs organisation

Ledamöterna i kommittén ska ha särskilda erfarenheter av policyutveckling inom offentlig och privat sektor, tvärsektorielt arbete samt god förståelse för teknikens möjligheter och utmaningar. Därutöver ska juridisk kompetens finnas representerad.

Kommittén ska biträdas av ett sekretariat som efter överenskommelse med World Economic Forum kan placera en person

vid WEF:s center för policyutveckling för den fjärde industriella revolutionens teknologier.

Till kommittén ska också knytas experter inom relevanta områden samt en referensgrupp med representanter från näringsliv, lärosäten samt organisationer som är relevanta utifrån kommitténs frågeställningar och representanter från myndigheter, Regeringskansliet och andra offentliga aktörer. Referensgruppen ska bistå kommittén i prioriteringsarbetet.

Konsekvensbeskrivningar

Kommittén ska redovisa förslagets konsekvenser i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning (2007:1244).

Förslagen ska vara analyserade ur ett jämställdhetsperspektiv och särskilt motiverade om de inte bedöms främja jämställdhet. Förslagen ska vidare inkludera klimat- och miljöanalyser, bedömning av följdändringar i annan lagstiftning, samhälls-ekonomisk kalkyl och analys av förslagets påverkan på den inre marknaden, om det är relevant. Dessutom ska förslag inom transportområdet beakta de transportpolitiska målen. Förslagets kostnader och ekonomiska konsekvenser ska analyseras och redovisas. Om förslagen medför ökade kostnader för stat, landsting eller kommun, ska förslag till finansiering lämnas.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Uppdraget förutsätter löpande dialog med berörda aktörer i det svenska innovationssystemet. Arbetet ska därför ske i dialog med berörda myndigheter, Sveriges Kommuner och Landsting, företrädare för innovatörer och företag, liksom företrädare för arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, den idéburna sektorn samt relevanta brukar- och branschorganisationer.

Kommittén ska arbeta i nära dialog med Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Tillväxtverket, Transportstyrelsen samt med Verket för innovationssystem (Vinnova) som inom ramen för ordinarie verksamhet bedriver policyutvecklande

projekt med externa aktörer. Kommittén ska också utbyta erfarenheter med relevanta internationella aktörer.

Kommittén ska ha ett utåtriktat och inkluderande arbetssätt och aktivt verka för att skapa goda förutsättningar att få genomslag för sitt arbete. I arbetet ingår också att på olika sätt sprida kunskap i frågor som berör uppdraget. Kommittén ska beakta pågående arbeten som är relevanta för uppdraget.

De områden som kommittén inledningsvis fokuserar på kan utifrån regeringens prioriteringar komma att förändras eller utökas över tid genom tilläggsdirektiv.

Kommittén ska senast den 15 januari 2019 redovisa en planering för sitt kommande arbete. Planeringen ska bland annat innehålla en beskrivning av kommitténs tänkta arbetssätt samt tidpunkter och form för kontinuerlig redovisning av kommitténs arbete. Därutöver ska kommittén årligen, senast den 31 december, lämna en delrapportering av arbetet dittills och i denna även föreslå nya eller förändrade fokusområden för arbetet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2021.

(Näringsdepartementet)